

В. Г. Чепінога

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Навчальний посібник

Рекомендовано

Міністерством освіти і науки України

Київ

Юрінком Інтер

2003

ББК 65.01я73

Ч-44

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 14/18. 2-2475 від 27 грудня 2002 року)*

Рецензенти:

Єщенко П. С., доктор економічних наук, професор (Київський національний університет ім. Т. Шевченка);

Колот А. М., доктор економічних наук, професор (Київський національний економічний університет)

Чепінога В. Г.

Основи економічної теорії: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 456 с.

ISBN 966-667-085-2

У посібнику на сучасному науковому рівні розглянуто загальні закономірності функціонування ринкової економіки, проблеми трансформації командної економіки в ринкову. Розкрито цілісну систему знань з основ ринкової економіки, механізм її формування у постсоціалістичних країнах, що перебувають у перехідному періоді. Зроблено спробу врахувати особливості викладання сучасної економічної теорії для студентів-правознавців на основі багаторічного досвіду викладання цього курсу на юридичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ББК 65.01я73

ISBN 966-667-085-2

© Чепінога В. Г., 2003

© Художнє оформлення

Юрінком Інтер, 2003

Понад 10 років Україна функціонує як незалежна країна. Здобуття незалежності поставило перед нею нові, надзвичайно складні завдання. Україна прагне увійти в число високорозвинутих цивілізованих країн світу, тож одне з найскладніших серед цих завдань — формування високоефективної соціально орієнтованої економіки. Як свідчить світова практика, в сучасних умовах вимогам такої системи найповніше відповідає ринкова економіка, яка, за висловом У. Черчіля, є недосконалою, але всі інші системи ще гірші.

Трансформація командної системи, що її Україна дістала у спадок від Радянського Союзу, в ринкову — багато-аспектний процес. Це — радикальне формування відносин власності, всебічна демонстрація господарського життя, глибока структурна перебудова економіки, створення демократичних ринкових важелів регулювання економічних процесів. Одним із важливих чинників успішної реалізації цих складних проблем є творча активність учасників економічної діяльності, що спирається на знання її закономірностей. Висвітленню останніх і присвячено цей навчальний посібник, що підготовлений відповідно до програми курсу «Основи економічної теорії», визначеної Міністерством освіти і науки України для студентів неекономічних спеціальностей.

Структура посібника передбачає висвітлення загальних проблем економічного розвитку в тісному взаємозв'язку з практикою як ринкової, так і перехідної економіки. У першому розділі висвітлюються загальні основи економічного розвитку, поняття економічної системи, рушійні сили економічної діяльності, форми організації суспільного виробництва, виникнення і суть грошей. Тут само розглядаються фундаментальні поняття ринкової економіки: ринок, його інфраструктура, механізм саморегулювання, необхідність і суть державного регулювання ринкової економіки, аналізується природа перехідної економіки та її особливості в Україні.

Другий розділ присвячено розгляду проблем мікроекономіки. Розкривається природа підприємництва, умови його здійснення, аналізується підприємство як первинна ланка економіки, його організаційно-правові форми, з'ясовується природа капіталу, особливості його руху. Розкривається суть соціально-трудова відносин, поняття і організація заробітної плати, аналізуються витрати виробництва і прибуток, основні моделі формування цін і особливості підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі.

У третьому розділі висвітлюються проблеми макроекономіки. Аналізуються основні макроекономічні показники, сукупний попит і сукупна пропозиція, споживання та інвестиції. Розкривається природа грошового обігу, фінансово-кредитний механізм, проблеми економічного зростання і макроекономічної нестабільності, суть і напрями соціального прогресу.

Остання частина посібника присвячена висвітленню проблем розвитку світового господарства в сучасних умовах. Розкривається поняття світового господарства, основні форми світогосподарських зв'язків, зокрема світові валютно-кредитні відносини. З'ясовується природа такого нового явища сучасного світу, як економічна глобалізація, її напрями та наслідки.

Розкриваючи систему знань з сучасної ринкової економіки, автор прагнув поєднати фундаментальні положення теорії ринкової економіки з

тими процесами, що відбуваються у сфері економічного життя країн, які стали на шлях трансформації командної економіки в ринкову, необхідність і специфіку економічних реформ, що здійснюються у процесі такої трансформації. Особливістю посібника є й те, що автор прагнув показати взаємодію економічних процесів з тими законодавчими та нормативними актами, що здійснюють правове регулювання господарського життя. Такий підхід, на думку автора, сприятиме формуванню економічного мислення студентів зі спеціальності «Правознавство».

